

támadása következtében a zsidók innen is visszaszorultak. Ezután a keresztények csoportja visszavonult. A helyszínre megérkeztek a mentők és hirtelenben látni lehetett vagy öt száz szonyt és leányt, akik az ijedségtől eljártak, továbbá mintegy tízenöt zsidó sebesültet és öt keresztényt, akik könnyebben megsebesültek.

A zsidók újabb támadása

„Mindezek az események villámgyorsasággal perogtak le, minthogy az a néhány szolgálatot teljesítő rendőr nem tudott szembeszállani a megdühödött tömeggel. Nemsokára azonban megérkezett a helyszínre az egész rendőrség, egy csendőrszázad és katonai járőrök, akik hatalmas kordont vontak a főtérre, szétszórták a csoportosulókat és helyreállították a forgalmat. A közrend fenntartói között, akik drasztikus rendszabályokhoz nyúltak, ott láttuk Crenian rendőrprefektust, Terpu ezredest, s hadbírósg-

tól Debau rendőrigazgatót, Vlad sziguralca-főnököt, valamint több rendőrségi és katonatisztet. A hatóságok megérkezése után egy diákcsoport az utcán elkezdte a keresztény diákhimnusz énekelni. Erre a rendőrök azonnal közrefogták a diákokat. A zsidók abban a bizsomban, hogy újabb támadásról van szó, ismét a vendéglőbe hatoltak és onnan beverve az ablakokat, székeket, üvegeket és tányérokat hajigálták a csendőrök által körülvevett diákcsoportra.

„Azokat a járőreket, — fejezi be cikkét a *Biruinta* — akik ebben az időpontban arrafelé haladtak, összefogdosták és bevitték az első kerületi kapitányságra, majd kihallgatásuk után szabaddá helyezték őket, miután megállapítást nyert, hogy ártatlanok. A New York kávéház és szálloda kára körülbelül százötven ezer lej.

„A diákokat megtámadták, a románokat szidalmazták, a zsidókat megverték” — írja a „Patria”

A nemzetipárti „Patria” a szombat éjszakai eseményekről a következőket írja:

Aki figyelemmel kísérte a pontokat, az tudja, hogy sohasem helyeseltük a diáksztrájkokat és az utcai tüntetéseket mindig elítéltük, ha komoly motívumok híjján valók voltak. De amikor nem helyeseltük a fiatalokkal velejárok alkalmi erőszakosságokat, állást foglaltunk a kisebbségek ellen is, valahányszor indokolatlannak találtuk a román nép elleni kirovatásait. Szombaton este, abból az alkalomból, hogy a kommunista Hatvany felolvasást tartott, egy gardag zsidó társaság a New York szálló termében „mulatságot” rendezett, amely aztán hatalmas optilis tüntetésé dagadt a román nép ellen. Sertések, szidalmak, fenyegetések és régalmak hangzottak el a kávéház

minden székéből egy olyan állam ellen, amely a „humanitás” ürügye alatt megengedi nekik, hogy minden erkölcsi és gazdasági életnedvét kiszorítsák. A véletlenül a vendéglőben tartózkodó románokat szidalmazták, amikor aztán néhány keresztény diák is belépett, ezeket szidavizes és persgőstüvegekkel, székekkel, vasrudakkal fogdórták és ávalóan megtámadták. A diákok jogos önvédelemből persze visszautóttak és így valóságos harc fejlődött ki, amely természetesen a kegytűs zsidó „ifjú hősök” veresével végződött. Az esemény többi része nem érdekel. A diákokat megtámadták, a románokat szidalmazták, a zsidókat megverték. Mit csinálhat egy ember, ha valaki torkára teszi a kezét? Az életösztön azt parancsolja, hogy védekeznek és a románok védekeztek.

Néhány száraz tény

Eddig szól a „Biruinta” és a „Patria” cikke, Tulajdonképpen felmentve érezzük magunkat az alól, hogy a nyilvánvaló valótlanosságokkal szemben védekező argumentumokat hozunk fel. Mint újságírók sehogy sem bírnuk felocsúdni csodálkozástól, miként lehetséges, ugyanabban a városban történt eseményeket különböző távlatból a valósággal oly homlok-egyenest ellenkező beállításba helyezni.

Anélkül, hogy ezekkel a képtelen állításokkal vitába szállanánk, csupán néhány közismert és a tanuk száza által igazolt száraz tényt kívánunk felsorakoztatni:

1. A Newyorkban nem társasvacsora volt, hanem az Arvagondozó bálja. A bált teljesen zártkörű volt, amelyen csak meghívottak vettek részt. A botrány kitörése percében a meghívotakon és az étterem személyzetén kívül senkisen tartózkodott a bálteremben.

2. Az estélyen báró Hatvany Lajos nem tartott előadást, annál kevésbé, mert az estély időpontjában nem is tartózkodott Kolozsváron. Különben is egészen nevetséges az az állítás, hogy Hatvany kommunista, hiszen köztudomású, hogy a hatalmas vagyonnal rendelkező

báró annak idején a kommün elől menekült Magyarországról.

3. Az estély műsorán egyetlen prózai szám hangzott el, amely egy irodalmi jellegű legendát interpretált és nemcsak politikával, de még a napi zsidó problémákkal sem volt kapcsolatban.

4. A tüntetők nem békés szándékkal jöttek a bálterembe, mert ebben az esetben nyilván a főbejáraton jöttek volna be és nem törték volna be a kávéház és étterem közötti deszkafalat.

5. A támadás pillanatában a támadók székekkel, toccokkal és kövekkel voltak felszerelve, amelyeket nyilván nem barátságos szándékból hajigáltak a bálzóók köré. Ezzel szemben egyetlen bálzóó kezében sem volt bot, vagy egyéb fegyver.

6. A bálzóók merő önvédelemtől voltak kénytelenek a támadókat kiszorítani.

7. Az egész estély során egyetlen felszólítás sem hangzott, még kevésbé állam, vagy románellenes felszólítás.

Ezek után bizonyos benne, hogy lapfáraink, akiket nyilván megtévesztettek, az igazságnak megfelelően fogják rektifikálni közleményeiket.

Osvada polgármester nyilatkozik

Felkerestük Osvada polgármestert, aki munka társunk kérdéseire a következő nyilatkozatot tette:

— Amikor hírül vettem a newyorki incidenseket — mondotta a polgármester, — a Zsidó Nemzeti Szövetség nálam járt elnökeinek sajnálkozásomat fejeztem ki az események fölött. Most csak megismételhetem ezt. Az ügy részleteiben azonban nem kívánok nyilatkozni, minthogy a hadbírósg bevezette ez ügyben a nyomozást és nyilatkozatommal nem kívánom a vizsgálatot befolyásolni.

Kivertek két vizsgáznni akaró zsidó diákot az egyetemről

Hétfőn délelőtt az egyetem jogi fakultásán alapvizsgák voltak. Az alapvizsgákra két zsidó joghallgató is jelentkezett, akik a többi vizsgázókkal együtt az e célra kijelölt teremben foglaltak helyet. Mielőtt még a vizsgáztató társ bejött volna a terembe, a román jelöltek nehiestek a két zsidó hallgatónak, inzultálták őket és kiverték őket a vizsgateremből. A zsidó

hallgatók a tulerő ellen menekülni voltak kénytelenek és tekintettel arra, hogy a dékán nem volt még hivatalában el kellett hagyniok az egyetem épületét anélkül, hogy orvoslást tudtak volna találni.

A két zsidó diák természetesen lemaradt vizsgáiról és egyelőre kétséges, hogy mikor juthatnak újabb terminushoz.

IRÓK ÉS IRÁSOK

Két új angol könyv

Moses Montefiore-ról és Benjamin Disraeliről

Az angol zsidó intellektuális kísérletnek valóágos szenzációja az a két könyv, ami most került a könyvpiacra: két történelmi jelentőségű zsidó férfiról: Sir Moses Montefiore-ról és Benjamin Disraeliről.

Az első Paul Goodman írta. A történetirő nagyon jó érzéssel nemcsak Moses Montefiore életéről ad jellemzést, hanem a nagy zsidó életművét át szemléltetően mutatja egy évszázad zsidó történelméről. E férfi ugyanis, aki szüzeténél idősebb lett, a francia forradalom idején született és a nyolcvanas évek orosz pogromjait is megérte. Családja Itáliából származott, de ő maga már Londonban lett naggyá. Bekezdésodott a Rothschild-familiába, egy szon nagy gazdagságra tett szert és amikor az angol zsidó emancipálásának mozgalma megindult, ő a küzdők élére állott és azóta is, ha bártol a világon szükség volt a gazdag és befolyásos zsidóságra, akkor Sir Moses Montefiore ott megjelent és aonyi báorssággal interveniált, hogy soha eredménytelen közbenjárást nem lehetett róla följegyezni. 1840-ben a damaszkuszi eset tette naggyá és a zsidó törtélemben halhatatlanná hírnevét.

Az első nyugati zsidó volt, aki mihelyt befo-lyásra és gazdagságra tett szert, azonnal Palesztinára gondolt. 1827-ben kivázott Palesztinába és 1874-ig hétszer járt ebben az országban, kikutatta annak minden zsidó vonatkozását és ő volt az, aki hangosan követelte Palesztinát a zsidóság számára. Otthoni megányában újabb és újabb terveket dolgozott ki arról, miként lehetne Palesztinát kolonizálni és hogyan lehetne pénzügyileg megoldani a zsidókérdést.

1882-ben a Chevové Zion Kattowitzban konferenciát tartott. Montefiore hosszú előterjesztést tett a konferencia elé, amelyben kihangsúlyozta, hogy Palesztinát meg kell szerezni minden körülmények között a zsidóság számára.

A könyv úgy van megírva, olyan pragmatikus alaposággal és olyan látókörrel, hogy az nemcsak a zsidóság kultúreménye, hanem azoké az angol intellektuáleké is, akik érdeklődnek a zsidóság életé és fejlődésé iránt. Jellemző a könyv sikerére, hogy megjelenése után majdnem az egészét széjjelkaphodtak és már egy második kiadás kibocsátására gondolnak.

A másik könyv egy másik angol zsidó életét öleli fel és egyben egy igen érdekes megjelölőség szakaszát az angol történelemnek Sir Edward Clarke Benjamin Disraeli életét dolgozza fel. Disraeli szintén spanyol zsidóktól származott, de nem részeseült zsidó nevelésben, hanem már fiatal korában szleli, akik nagy harriert szántak neki, ki kereszteltették. Azonban a zsidó faji érzetet rem lehetett belőle kipszítani. Disraeli az erős karakterek szívósságával hangsúlyozta ki zsidó származását és noha a legexkluzívabb angol párt, a konzervatívok egyik erősége volt, mégis mindig az elnyomottakért és a nép széles rétegeiért küzdött. Magában a konzervatív pártban új irányt teremtett meg, amely alkalmas volt a politikai élet szociális reformjára és demokratizálására. 1847-ben, amikor báró Rothschildot beválasztották a parlamentbe, az akkori liberális kormány törvényjavaslatot terjesztett az alsóház elé és ebben a javaslatban követelte a zsidók ellen fen állott korlátozó törvények megszüntetését. A konzervatívok akkor e javaslat ellen szavaztak Disraelinek azonban sikerült meggyőznie a konzervatívok egy részét igazságtalanságtól és ekkor heves küzdelmei voltak a pártban, úgy, hogy a végén le is mondott elnöki állásáról. Azonban ez a lépés a pártban bomlás idézett elő és az egység érdekében, de különösen Disraeli nagy politikai hasznavehetősége miatt ismét visszahívták, de ő csak úgy volt hajlandó visszamenni, ha a zsidók felszabadítását célzó törvényjavaslatot a konzervatív párt pártatlanul támogatja.

Legjelzőbb a könyvek az a része, amelyben le van írva Disraeli halála. Halálos ágyán a hitért zsidó, aki Montefiore törkövéit minden alkalommal a legrosszebb módon támogatta, a „Sóma Disraeli” rebegte. A körülállók nem értették meg és csak később tudták megállapítani, hogy Disraeli a zsidó hitvallással ajkain távozott az élők sorából. R. J.

Hecht-kalapüzem gyárt, fest, tisztít, formál női és férfi kalapokat Str. Universitatii (Egyetem-u.) 3. Fiókja: Dás Str. N. Jorga 1.

Hogyan élnek a frankpör hollandiai elíteltjei

(Hága, december 20. Az Uj Kelet tudósítójától). A hírhedt magyar frankpör hollandiai elíteltjeit: Jankovichot, Marsovszkyt és Mankovicot, betegségekre való tekintettel a scheweningeni börtönbe szállították. Ez adott alkalmat a legkülönbözőbb híresztelésekre velük kapcsolatban, főleg arra, hogy a magyar elítelték kegyelmet kaptak. Ez azonban tévedés, mert csak megrendült egészségi állapotukra való tekintettel hozták ide Scheweningenbe őket. Kegyelmi kérvényük még elintézés alatt áll, hogy mi lesz az elintézés: az még titok.

Egy magyar újságíró Scheweningenben járt és személyesen győződött meg az elítéltekkel való humánus bánásmódról, amely egyébként a hollandiai börtönök általános jellemzője. Látogatását a következőkben írja meg:

Par száz méterre a tengerparttól, ahol két hónappal ezelőt még nemzetközi társaság fürdőzött, hatalmas kőbástyák emelkednek: a scheweningeni börtön. Jankovichot, Marsovszkyt és Mankovicot ebbe a börtönbe vitték, amikor lelki depressziót tapasztaltak rajtuk. A hági követség részéről sem érdeklődtek a sorsuk iránt.

Ott állok az öblös kapuboltozat alatt elfogódottan csengetek.

— Mi tetszik? — szól rám ridegen kis ablakából a portás.

— Magyar újságíró vagyok. Hollandi lapokban olvastam, hogy a magyarok — mi tagadás benne, ezen a néven emlegetik Jankovichokat Hollandiában — kegyelmet kaptak... betegeket... szanatóriumba viszik őket...

A portás arca megenyhül.
— No, no... semmi szabadulásról nem tudok. Egészségesek és itt vannak... itt is maradnak.

Néhány perc múlva a fogház igazgatójával beszélgetek.

— Szeretnék egyet-mást megtudni arról, hogyan élnek... betegek?

Erre a kérdésemre a beszélgetésnél jelenlevő fogházorvos, a jovialis J. Schaltner dr. válaszol, kedvesen és előzékenyen:

— Nekem kellene elsősorban tudni arról, hogy a magyarok betegek. Értetlen ennek a hírnek a forrása. Az egészből annyi igaz, hogy idegek nem bírták ki a rendes fogház celláinak magányát és ezért kellett őket ide, a gyönyörű scheweningeni tengerpartra hozni. Cellák helyett most termekben élnek. Hárman közös teremben laknak.

— Marsovszky ideges és nyugtalan. Nem csoda... Háromhónapi házasság után szakadt el a fiatal feleségétől. Mankovic 25 éve ellenére egy megvénült ifjú benyomását kelti. Mintha mindig sírni akarna.

— Jankovich és két társa miatt interpelláltak a hollandi országgyűlésen. A „Volk” újság azt állította, hogy a „magyarok” külön elbánásban részesülnek, mint a hollandi fegyencek. Scheweningeni látogatásom alkalmával meggyőződtem róla, hogy Jankovich, Marsovszky és Mankovic sem jobb, sem rosszabb elbánásban nem részesülnek, mint a többi rab.

— Gallér nélküli barna ruhát hordanak, ép oly jó ellátást kapnak, mint a többi rab, tisztaság honol körülöttük, cigarettázhatnak, reggel hatkor kelnek és végül ép ugy dolgoznak, mint a börtön többi lakói. Jankovichék könyvkötők lettek. Politikai lapot nem olvashatnak, egyedül tudományos műveket kaphatnak. Még a „Haagsche Pos.”-ot. Ezt a hollandi újságot azonban más rab is megkaphatja.

— Beszélgetésünk alkalmával különösen három kérdés győztörte őket. Három „Miért?”:

— Szigorúan elítélték őket, holott nem érzik bűnösnek magukat. Miért?

— A frankpör közvetlenebb résztvevői kisebb büntetést kaptak és a legtöbbje már ré-

gen kiszabult a börtönből. Miért?

— Látogatókat se fogadhatnak, pedig nagyon várják őket. Elsősorban a hági magyar konzulátus kiküldöttjeit. De senki sem jelentkezik. Miért?

— Jankovich ezredes édesanyja, aki Bogotán, Lovenszkóban lakik, nem kap hollandi utlevelet. Ez végtelenül fáj Jankovichnak, Marsovszkyknak is az fáj legjobban, hogy akit legjobban szeret, a feleség, nem látogathatja meg, mert nincs elég pénze utiköltségre.

— A három rab magyart most már csak a reményiség élteti, hogy a hollandi királynő egyszer mégis elintézi a kegyelmi kérvényt, amelyet a hazafias és a lelki motívumok és indokok tömege támogat...

A cseh fascista puccsot készítettek elő a köztársaság megbuktatására

Benes és az összes szocialista miniszterek ellen — győzelmiük esetén — vádat emeltek volna. Fascista-kabinetet akartak kinevezni

(Prága, december 20. Az Uj Kelet tudósítójától) A „Narodni Osvozenje” című lap egy újabb leleplezett cseh fascista puccsról ír. Az értesülés szerint a fascista-lázadást a cseh közvélemény egész területén készülték végrehajtani. Állítólag már készen állott a fascista-kormány programja is, amelynek haditervei a hatóságok kezébe kerültek. A tervek szerint a lakotanyát, a rendőrséget, a fővárosi épületeket, a rádió-állomást a posta és a pályaudvar lettek volna azok, amelyeket meg kellett volna szállítani a felkelőknek.

A fascista győzelmiük esetén Benes ellen emel-

tek volna vádat a Vencel-koronához tartozó országok egységének megszakítását és hazaárulását címén. Vádat akartak emelni valamennyi szocialista miniszter ellen, az állam szándékos megejtése miatt. A szocialista lapok politikai munkatársai rendőrségi felügyelet alá helyezték volna, egy hétre beállították volna a fascista ellenes lapokat és internálni akarták a progresszív lapok szerzőit. Az volt a céljuk, hogy kibírdítsák az ostromállapotot és a képviselők, szenátorok, újságírók és politikusok lakásán házkutatást tartassanak és kinevezték volna az első fascista kabinetet.

Öngyilkos lett Lengyel Irén, a kolozsvári Magyar Színház primadonnája

Tendenciózus rágalmak kergették öngyilkosságba a kiváló művésznőt. Egy fiatal ember heroikus önfeláldozása mentette meg az életnek

(Cluj-Kolozsvár, december 20. Az Uj Kelet tudósítójától). Lengyel Irén, a kolozsvári Magyar Színház művésznőjét mindenki disztigvált, finom asszonynak ismert, aki nemcsak a színpadon, hanem magánéletében is megőrizte azt az előkelőséget, mely a legexkluzívabb társaságban is a legmélyebb tiszteletet és hódolatot váltotta ki személye iránt.

Ez a disztigvált asszony — mint a legtöbb előkelő lelkületű embernél — hallatlanul nagy érzékenységgel is párosult, amely minden kis intrikára — a színpadok világában gyakori jelenség — izgatottan, sőt exaltáltan reagált.

Lengyel Iréről még Lázló Bardi, a Magyar Színház bonvivantja, — akit mindenki hányivei, feltételes embernek ismert, — minősíthetetlen rágalmat terjesztett, ami a művésznő nyugalma már régen felült.

Es a nyugtalanság a „Muzikus Ferkó” legutóbbi előadásán végző elkeseredésé fajult. Az előadás után Tolnay Andor, a színház bonvivánja, mint Lengyel Irén partnere, olyan hideg és visszautasító magatartást tanúsított vele szemben, amiből Lengyel Irén arra következtethetett, hogy Tolnay Andor elhitte a róla terjesztett rágalmat. De ez az incidens csak megerősítette és megérlette az öngyilkossági szándékot Lengyel Irénen, akit az uráról terjesztett rágalmak már előbb végleg kihoztak nyugalmaiból.

Az „Aradi Közlöny” és „Temesvári Hírlap” ugyanis csehszlovákiai tudósítók alapján azt írta Lengyel Irén férjéről, hogy Csehszlovákiában skizizmus és bigámia címén letartóztatták. Holott Lengyel Irén férjét kizárólag rokoni bosszújára tartóztatta le az ottani hatóság és — mint ügyvédje ma Kolozsvárra érkezett levélből kitétnik — a vádak alól máris tisztázta magát és rövidesen szabadlábra került.

Mindezek Lengyel Irén hiperszubtilis lelkében tragikus elszántsággal erősítették meg azt a gondolatot, hogy az emberi gonoszság és alacsonyág elől

csak saját életének feláldozásával menekülhet meg. A szombatól vasárnapra virradó éjszakán Lengyel Irén harminc darab öpimantlettát vett be, amelynek hatása feltétlenül halálos lett volna, ha egy önfeláldozó fiatal ember, a művésznő egyik nagy tisztelője fel nem ajánlja vérértömlesztésére saját vérért.

Lengyel Irén öngyilkosságát egész véletlenül éjjel 3 órákor vették észre. Lakásadónője, özv. Morár Györgyné lármázta fel a várcsót és a mentőket, akik közel másfél óra késéssel érkeztek meg a Rakóczi úti Erzsébet-villába. Közben Goldenberg idegyógyász is megérkezett a primadonna lakásába, amelynek ágyán élettelenül, csaknem halálraültán fektült Lengyel Irén.

I. jekőit injektció után alkalmazták a művésznőn, amelyek azonban mind hiába alakultak bizonyultak. Végre is a Park-szanatóriumba szállították a művésznőt, ahol Matyas Mátyás dr. végrehajtotta a vérértömlesztés műtétét. A primadonna mérgezett vére helybe az önfeláldozó fiatal ember tiszta, egészséges vérért ömlesztették, mely után a primadonna önszűke arcára visszatért a megváltó prosság...

Lengyel Irén vérértömlesztés megmentette az életnek és remélhető, hogy pár hét után gyógyultan fogja elhagyni a szanatóriumi ágyat.

A közönség körében óriási részvét nyilvánult meg a kiváló művésznő iránt, akit az iránta megnyilvánuló hatalmas részvét és szeretet minden bizonnyal végleg megszabadítja attól a gyöttrő gondolatától, hogy mindenki előtt kedves élete eldobásával bosszúhatja meg csak egyes rosszindulát és gonosz emberek rágalmaikat és pletykáit.

Estélyi és alkalmi ruhákra áttört és színes hímzések, billiáns és díszfestések bordúrák plissék párisi minták után készülnek a „Műhímző Szalon”-ban. Str. Memorandului (Unió-u.) 15. emelet

Használja fel az alkalmat!

Dorma

köszövénygyár gyári lerakata Cal. Reg. Ferd. 3. (v. Wesselényi-u.)

Megkezdte a karácsonyi előrústást mélyen leszállított gyári áron!

Tiszta gyapju mellény ...lei 300
 „ „ lélekmelegítő .. 180
 „ „ gyermek svetter 140
 „ selyem nyaksál 140
 Selyem harisnyák 140

Harisnyák, koztyúk, trlkóárak eredeti gyári áron.

Legértékesebb karácsonyi és ujévi ajándék

Melodion beszélőgép

zongora vagy pianino, amelyek a legfinomabb kivitelben és olcsó árak mellett beszerezhetők

TRISKA I.

cégnél, Cluj, Str. Saguna 14.

Telefon: 4-19.

A lej

(Orad Kelet tudósítójától) A Magyarországi Unió klub... Mankovic elnöke elő... gazdasági... krízis szer... válság. A... termelés, Most er... mit kelle... A sul... ingadó... Sok tárgy... és felvet... az infláci... leca min... Magyaror... folytat, v... hívei a c... részéről... problémá... másdazon... a Banca... Ezzel, val...

orto

(Cluj-tudósítójától) A kolozsvári... lasztott... esből, h... község v...

Az ü... nők nyit...

Meg... tagokat... get. Maj... viselőte... vált és... Végül k... tisenkile... utján kel... Minth... nem telj... halasztani... Az új... tüzte ki...

Ez az... azokat, a... kedést lá... is ott ma... tése célj... foglalta e... a választ... mulva ki... Elnök... R-zvó, k... O-dentlic... ellenőr: tanácsnok... Herschko... dr., Krau... Vigdorov... A vál... választott... amelyben... főladat... oldására...

A vál... közégi... tárgylilag... Fischer E... nyilatkoz...

G Lep

A lejtstabilizáció, külföldi tőke és a Banca Nationala a válság megoldásának három faktora

A nagyváradí Unió-klub ankétja a gazdasági krízisről

(Oradea-Nagyvárad, december 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szombaton este a nagyváradí Unió-klub pénzügyi osztálya ülést tartott, amelyen Moskovits József dr., a Kereskedelmi Kamara elnöke előbb német, majd magyar nyelven a mai gazdasági helyzetről értekezletet olvasott fel. A mai krízis szerinte nem kereskedelmi, hanem pénzügyi válság. A kereskedelmi válságot rendszerint a túltermelés, vagy a túlspekuláció szokta előidézeni. Most arról szó sem lehet, mert kevesebb a termelés, mint kellene.

A súlyos pénzügyi válság legfőbb oka a lejt ingadozó kurusa és az export körüli nehézségek. Sok tárgyalást folytattak már ebben a kérdésben és felvetődött az a kérdés, hogy melyik helyesebb, az inflációs politika, amelynek Garofid és Manolescu miniszterek a hívei és amelyet Németország, Magyarország és Ausztria ismeretes eredménnyel folytat, vagy pedig a deflációs politika, amelynek hívei a cseh piacra szoktak hivatkozni. A megválasztott gondolatja megoldhatónak a gazdasági problémát, hogy először stabilizálni kell a lejt, másodsorban pedig engedni a külföldi tőkét, végül: a Banca Nationalának segítenie kell a vállalatokon. Ezzel, valamint a külföldi tőke beengedésével lehet

csak megmenteni a mai súlyos helyzetet.

Az előadás után vita következett, amelyet dr. Adorján Emil vezetett be. A külföldi tőke kizárását a produktív munkából olyan abszurdumnak tartja, mintha a Dunát az eredetétől kezdve mesterségesen elzárják attól, hogy a mellékfolyói magába fogadják és nem tudják mellékfolyói segítségével a gabonával töltött hajókat szállítani. Külföldi tőke nélkül lehetetlennek tartja a kibontakozást. Utal arra, hogy Magyarországon külföldi tőke segítségével folytatható az építkezések.

Beck Nándor azt mondja, hogy nemcsak a lejt kell stabilizálni, de emelni kell a belföldi vásárló-képességet is. Engedjék meg, hogy mindenki, aki dolgozni akar és jó polgára az országnak, nyugodtan dolgozhasson. Akkor javulni fog a pénzügyi helyzet.

Dr. Kepecs Miklós a veszély legfőbb eredőjének azt tartja, hogy az adminisztrációt rosszul fizetett tiszviselők intézik és az igazságszolgáltatás hosszadalmas. Sőt a Jonel bankigazgató a cseh piacra utal, ahol jónéhány év keserves küzdelme után tudnak csak konszolidált viszonyokat teremteni. Ezt az átmeneti időt kell most már Romániában is bevárni.

Szakadás fenyegeti a kolozsvári ortodox hitközséget a választás miatt

(Cluj-Kolozsvár, december 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Vasárnap délután három órakor a kolozsvári ortodox zsidó hitközség megválasztott képviselőtestülete ülést tartott abból a célból, hogy saját kebeléből megválassza a hitközség vezetőségét.

A választás

Az ülést dr. Pollák Sándor, választási elnök nyitotta meg.

Megszámlálta a megjelent képviselőtestületi tagokat és megállapította a határozatképességet. Majd beszédet tartott, amelyben a képviselőtestületi tagok egy része korteskedést vált és heves közbeszólásokkal zavarta meg. Végül kijelentette, hogy a képviselőtestület tizenkilenc tagját lemondott, akiket póttagok utján kell helyettesíteni.

Minthogy a képviselőtestület ilyen módon nem teljes, az elnökség megválasztását el kell halasztani.

Az új választás határnapját december 26.-ára tűzte ki és a gyűlést elnapolta.

Ez az intézkedés módfelett fölháborította azokat, akik dr. Pollák intézkedésében önkénykedést láttak és Rados Mór javaslatára továbbra is ott maradtak a teremben a választás megejtése céljából. Sőt Simon választási alelnök foglalta el most az elnöki széket és elrendelte a választást, amelynek eredményét egy óra múlva kihirdette.

Elnök lett: Adler Sámuel, alelnök: Fischer Rezső, kurátorok: Rózsa Izák, Wolff Sámuel, O. dentlich Mendel, pénztárnok: Katz Dénes, ellenőr: Rados Mór, gazda: Rimóczi Jakab, tanácsnokok: Farkas Izsa, Gross Herman, Herachkovits Imre, Jakab Elek, Klein Miksa dr., Krausz Jenő dr., Schwarc Ignác (ayomdász), Vigdorovics Izó, Zsili Samu.

A választás után Adler Sámuel, a megválasztott elnök hosszabb beszédet tartott, amelyben a vezetőséget a sok fontos hitközségi feladat zsidó szívvel és akaratvaló megoldására hívta föl.

A Poale Cedekek elnökének nyilatkozata

A választás — fájdalom — a kívánt hitközségi békét nem hozta meg. Mi a teljes tárgyilagosság álláspontján állva alább közöljük Fischer Rezső új alelnök és dr. Pollák Sándor nyilatkozatait.

Fischer Rezső butorgyáros, a Poale Cedekek elnöke, az ügyben a következőket mondotta:

— Bennünk megvolt a jóindulat a békének — ugyszólván — minden körülmények között való kikényszerítésére. A Poale Cedekek az elmúlt heten egy szűkebbkörű értekezlete úgy határozott, hogy küldöttségileg keresi föl Sebestyén Dávid urat, vajjon hajlandó-e vállalni az elnökséget. Sebestyén Dávid ur először negyheti, majd nyolcnapos gondolkodási időt kért. Közben a hó 18-án este a képviselőtestület 42 tagja megbeszélést tartott és ott mindjárt megejtették a jelöléseket és két párt állott

Dr. Fischer Tivadar kilépett az ortodox hitközségből

A hitközségi választás eredményének hatása alatt dr. Fischer Tivadar ma levelet intézett a kolozsvári ortodox hitközséghez, amelyben bejelenti a hitközségből való kilépését. A levél így hangzik:

Szomorú kötelességet vélek teljesíteni azzal a múlttal szemben, mely a zsidó közösségben való részvétel tekintetében mögöttem áll, midőn a t. Hitközség kebelében tegnap lejátszott eseménynek reám nézve fájdalmas konzekvenciát a zsidó közvélemény nyilvánossága előtt vonom le.

Komolytalan és felelősségérzet nélküli elemeknek demagógiája, mely a legutóbbi időben befészkelte magát a t. Hitközségnek egy, éppen példás szervezetségénél és akcióképességénél fogva eddig nálamnál senki által jobban nem becsült, számottevő csoportjánál, tegnap odavezetett, hogy a t. Hitközségben két héttel ezelőtt lefolyt képviselőtestületi választások eredményeképpen a t. Hitközség többségét reprezentálni látszó, új képviselőtestületi többség, noha elszabályellenes formahibák miatt nyilván érvénytelen választási aktszal, újból Adler Sámuel urat állítván a t. Hitközség élére, ezáltal a nevezett részéről dicstelen előző elnökségének alkonyán elkövetett ama cselekedetek, melyeknek minden jóérzésű zsidót felkellet háborítaniok, azonosította magát.

Izlésem ellen való lenné ezen, különben közmert dolgokat ez alkalommal részletesen felsorolni. Elszomorodva csupán annak a lezújtó ténynek megállapítására szorítkozom, hogy a t. Hitközségben a közszellemnek oly súlyos

Hyperol

fertőtleníti, megvéd a torok szájviztablettája
fájástól illat sziva, mint is kapható minden gyógyszerárban, drogáriában és illatszertárban.

az elnök személye tekintetében szemben egymással: az Adler- és a Sebestyén-párt.

Sebestyénhez ezúttal a Poale Cedekek tagjai ragaszkodtak, de ők kisebbségben voltak úgy, hogy a jelölés Adler Samuelre esett. Ugyanígy akkor este a Poale Cedekekhez tartozó képviselőtestület egy csoportja új listát állított össze, amelynek élén Sebestyén Dávid állott, mint elnök. Ez a lista keresztül is ment volna, ha dr. Pollák Sándor nem jelent be Sebestyén Dávidnak és a többieknek kollektív lemondását. Ezt még éreztette az, hogy dr. Pollák Sándor, akinek mint választási elnöknek teljesen tárgyalagot kellett volna lennie, egy pártbeszédet tartott. Befolyárolta a jelenlevők magatartását továbbá még az elnöknek az a kijelentése, hogy a választást nem kívánja megéjteni. Akkor a Sebestyén-párt nagyobb része eltávozott és így csak természetesen, hogy mindenki Adler listájára szavazott.

— Mi most várakozó álláspontot foglalunk el a kibontakozást a programnak a megvalósításától reméljük, amelyet magunk elé tétünk. Mindenekelőtt az iskola szanálását, a fűző üzembehelyezését, az alapszabályok demokratikus alapon való módosítását, a kultuszadó progresszív bevezetését és az ortodox szellem érvényesítését intézkedéseinkben.

— Meg kell jegyezmem végül, hogy mi a békét akarjuk és ha a legcsekélyebb közlekedést látjuk a tulsó részről, a legkészsége ebben fogadjuk a jó szándékú és tehetséges hitközségi tagok közreműködését. Nem a szíjjelomlást akarjuk, hanem az erők egyesítését, mert csak közös erővel tudjuk a hitközséget megmenteni.

megromlásával, a helyes és jó irányú érzékek oly fokú eltompulásával állok szemben, mely a t. Hitközség kötelességében tovább való megmaradást lehetetlenné tesz nekem.

Oly közösségnek tagja, melynek viselt dolgai után, újból Adler Sámuel ur lehet a többség akaratából megválasztott elnöke, mely sajátatomra többé nem lehetek s így bármennyire fáj, hogy ily elhatározásra kellett jutnom, több, mint 15 évi tagság után, melynek tartama alatt a t. Hitközség javát legjobb tehetségem szerint igyekeztem előmozdítani, kérem annak tudomásulvételét, hogy a t. Hitközség kötelességéből kiválok.

Cluj, 1936 december 21.

Teljes tisztelettel:
Dr. Fischer Tivadar

Glasner Akiba főrabbi nyílt levele

A választás után az eljáróság tisztelegni akart Glasner Akiba főrabbinál, aki azonban nem fogadta a küldöttséget. A főrabbi ma a képviselőtestülethez intézett terjedelmes önértékes átiratában indokolja ezt az eljárást és levélét így fejezi be: „Hitközségem jelenlegi helyzetét sajnó szívvel látom és józónéval aggodva, de istenben bízva vagyok lelkipásztori társulattal Glasner Akiba.”

A választási elnök nyilatkozata

Dr. Pollák Sándor a hitközségi választási bizottság elnöke nyilatkozatot adott le, amelyben

Előjegyzési naptárak

cégnomással, megrendelhetők a

Bernát

papirosáruházában — Cluj

Gramofont és lemezt

Lepage-nál vegyen Cluj-Kvár. Legjobb gyártmány Olcsón. - Oriási lemezzraktár.

mindenekelőtt az alapszabályokra támaszkodva jogilag megindokolja, miért kívánja elnapolni az elnökválasztó gyűlést.

A vasárnapra egybehívott tisztújító képviselőtestületi ülés elé egy írásbeli beadvány érkezett, amelyben 19 képviselőtestületi tag bejelentette lemondását. E lemondások folytán szükségessé vált a képviselőtestületnek póttagokkal való kiegészítése, mert a 70 tagú képviselőtestület nem alakulhat meg 51 taggal. E világos jogi helyzet következtében kijelentem, hogy a választás csak a képviselőtestület kiegészítése után ejtendő meg és erre a célra december 26-án ismét egybehívom a ma kiegészített képviselőtestületet. E kijelentés után a gyűlést befejezettnek nyilvánítottam és a termet elhagytam. Megjegyzem, hogy velem együtt a választási bizottsági tagok többsége is távozott, tehát a nélkülünk önkényesen ezekben megtartott választás még ez okból is alapszabályellenes.

A szöveg különös jéréka az, hogy a határozás

A kamara megszavazta a fogyasztási és mezőgazdasági adók felemeléséről szóló javaslatokat

Lepadatu pénzügyminiszter ígéretet tett a gabonakiviteli vámok megszüntetésére. Megkezdődött a költségvetés általános vitája

(Bucuresti-Bukarest, dec. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara ma vasárnap is két ülést tartott. A délutáni ülésen folytatták a szombat este megkezdett vitáját a mezőgazdasági adók felemeléséről szóló javaslatnak.

Napirend előtt Hanes tiltakozik az elnök azon indítványa ellen, hogy a vita mielőbbi befejezése érdekében ne legyenek napirend előtti felszólalások. Szerinte ez házszabályellenes és különösen azon csodálkozik, hogy ilyen házszabályellenes indítvány ép az elnök részéről érkezik.

Orleanu volt kamarai elnök kijelenti, hogy az ő elöljárása idején is voltak hasonló indítványok, de ő mindannyiszor visszautasította.

Garodid földművelésügyi miniszter a közelgő ünnepre való tekintettel kéri az összes pártokat, járuljanak hozzá az elnök indítványához. A többség kézfelémeléssel hozzájárul. Átternek a napirendre s Bratianu Vintila volt pénzügyminiszter szólal hozzá a mezőgazdasági adók felemeléséről szóló javaslatához. Nem akarja a kamara idejét elvonni, mert óhajtja, hogy mielőbb kezdődjék meg a költségvetés vitája, ezért fentartja magának a jogot, hogy a költségvetési vitánál e törvényjavaslattal szemben is kifejtse véleményét.

Capitaneanu nemzeti parasztpárti tiltakozik a javaslat ellen, hangsúlyozza a mezőgazdaság intenzifikálásának szükségességét és szerinte jöllehet a kormány tegnapi deklarációjában a mezőgazdaságot nevezi meg az ország elsőrendű termelési ágának, mégis ez a legmostohább foglalkozási ág.

László Dező magyarpárti képviselő mond ezután hosszú beszédet a magyar párt nevében a javaslat ellen. Majd Fritz Connerth szász képviselő kimutatja, hogy az általános drágaság ellenére a mezőgazdasági termékek 1923 óta alig emelkedtek árban valamit, az állattenyésztés csökkent. A német párt csak abban az esetben fogadja el a felemelésről szóló javaslatot, ha egyidejűleg megszüntetik a kiviteli illetéket is.

Pop Valér cuzista szintén ilyen szempontból bírálja a javaslatot.

A vasárnap éjszakai ülésen Lepadatu pénzügyminiszter kijelentette, hogy a javaslatra szükség van és annak ellenőri nem javasoltak más brótelvi forrásokat a költségvetés egyensúlyozására. Kijelenti, hogy a gabonakivitel vámját meg fogják szüntetni, miáltal a mezőgazdaság helyzete meg lesz könnyíve. Kéri a javaslat elfogadását.

A kamara általánosságban kézfelémeléssel megszavazza a javaslatot, majd megkezdik annak részletes vitáját.

Hétfőn délelőtt folytatták a vitát, amelynek során a második szakaszról az adókulcs egyszerűsítésére vonatkozó módosítást elfogadják. A negyedik szakaszban Lepadatu miniszter kijelenti, hogy a parasztlakások 3 szobáig adómentesek, a többi szakszét módosítás nélkül fogadják el. A javaslatot harmadik olvasásban való megszavazását a délutáni ülésre tűzik ki.

Azután megkezdik a fogyasztási adók emeléséről szóló javaslat tárgyalását.

Lepadatu pénzügyminiszter felvilágosításai után

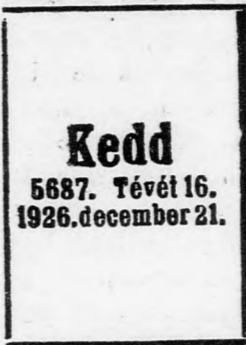
volt és újonnan megválasztott elnöke egy általa összehívott és szabályszerűen megtartott képviselőtestületi gyűlést érvénytelennek jelentett ki, mert távollétében az alelnök vezette a gyűlést, most pedig a szabályszerűen elnökség alatt befejezett gyűlés alapszabályellenesen a választási bizottság alelnökével folytatta le és a választásokat levezette. Ugy látszik az alapszabály számára nem több, mint papírorgy.

Végül egy szomorú szimptoma: az alapszabályokhoz való szigorú ragaszkodásom vihart váltott ki a türelmetlen jelöltek táborából, akik ugyancsak életkérdésnek tekintették a mindenre való tekintetnélküli azonnali megválasztatásukat és felém röptették: esketszögő, feljelenem az ügyvédi kamaránál, elvétezem diplomáját s b. indulatos kifejezéseiket. Mélységes erkölcsi dekadenciára vall az ellenveleménynek ilyen kiörésés és csak fájlalni lehet, hogy ilyen atmoszférában született meg az új vezetőség.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági szidóság napilapja. Szerkesztik Giszkalay János és dr. Marton Ernő. Felelős szerkesztő dr. Marton Ernő. Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naplár

Zsigmond Béla és Szadeczky Julia képhíallítása. Az „Arta” helyiségekben egy nagyváradi műveszár kialakítása nyilott meg: Zsigmond Béla és felesége, Szadeczky Juliáé. Kedves, meghitt interjók ragyogtan ezek a képek, szod művészettel megfestettek, nem elnyúlások, hanem tiszta meglátások forrákba öntött eredményei. Zsigmond Béla az impresionizmus letisztult eszközeit használja képi megfestésénél, különösen tájképeinél, míg aktjai inkább akadémikus stúdiumokra v. llanak. Tiszán fénylő, nem tulzott színek a tájképeken, a figurális képeken rajtatás és sok formakésztség: ezek a domináns jellemzői Zsigmond Béla művészetének. — Szadeczky Julia csendeleteket fest, még pedig különös előszeretettel és él, friss színekkel. Csendletet festeni nem olyan egyszerű dolog, mint azt sokan hinnék: nagyon is sok elmélyülés és anyagyszeretet kell hozzá. Szadeczky Julia ezzel folényesen rendelkezik. A fiatal művésznő még nem biforrot, de fejlődésképes művésznő és jelenleg kiállított képei azzal biztatnak, hogy ez a fejlődés komoly művészi értékek fog magából kiveti éri. A kiállítások tömkelegében ez a kiállítás kétségen kívül komoly váltót jelent s ha nem is hoz s enzácións élményeket, de viszont becsüleis művészetet reprezentál, amelyet meg kell becsülni, sőt szeretünkkel és támogatunkkal kell felkarolnunk.

Elgyűzés. Weisz Lenke Cluj és Jörsef Áron Tigan jegyesek.

* Ha Bukarestbe utazik, keresse fel a Soc. Anon. fost M. Neumann ruhatelepét Calea Victoriei 36.

Autonál gyorsabban hajj A „Koprol”, ha érzel bajt.

Underwood

a világ legjobb rógépe. Gyári lerakat Révész Béla papírkereskedésében, Marosvásárhely

* Ha Bukarestbe utazik, keresse fel a Prima Fabrica Americana ruhatelepét Calea Grivita 119.

Laboratorul LEO

ing. Theodor de Stipek, Ghimbav—Brasov

Árdelesen az Uj Keletben!

Cseléd is, meg uri dáma Koprolt szed, ha hasgörcs bántja

* Az ország legnagyobb és minőségileg legkiválóbb és legismertebb ruhagyára Anglo Romana rt. Medias. Esőköpeny, bőrkabát és mindennemű férfidivat különlegességek.

Nagy karácsonyi vásár mélyen leszállított árakkal.

- Női divat gyapjumellények 400 leitől
- Divat Puloverek 500 leitől
- Fildacos barisnya, minden szben 85 lei
- Di at bőrkeztük..... 295 lei
- Gyermek- és téli keztük, valamint gyapju barisnyák, sálak és gyermek svetterek legcelsőbb bevásárlási forrása

„Helios” Fötér 7.

Moskovits és Társa

Cluj, Főpostával szemben.

- 30 drb. valódi alpaca evőszköz L. 1075
- 70 drb. teljes konyhaberendezés ... 1995
- 6 pár nikkelezett Solingeni evőszköz 198
- 26 rézes valódi karlsbadi étkező készlet 1250
- Garantált minő egű prima husdaráló 198

tata
LEPA
SZINE

A kolozs
Szerda: Bohé
Péntek: Szat
Szombat daln
Haláltár
Vasárnap: T

A sz
Dolly. A
keiden este
Dollynak a f
marosan el f
muzsikája és
mest sem fog

Belleheme
pontból igen
egy előadás
Korács Jenő
meséjű darab
melyet évek
előadása az
intézet, mert
osztással fog

Csütörtök
bucufüllepes
Zahler Magd
Ez lesz egy
zódése értelm
kell csillogta
8 kor kezdő
letfolyamban

Hóféhérek
Penteken de
nulgagos és
sorába a sz
léknek módo
dig, amig
szórakoznak,
hessenek a

Kedd: Dolly
nyivel,
szabám

Szerda: I. I
II. A
tássl
szám. 8

Csütörtök 8
lépés
kus és

Sorozat
Cütörtök f
nyelvé
szám 1

Péntek 4-ke
mekelő
szám 1

Péntek este

Kere
figye

Fizetéske
kedők A
keresztül
áll fenn,
összekött
sürgöny
ben jövő
ügynöks

a legcsir
melltartó
gumifűző
szerinti
sabb árb

Ügyvédi határnapló

1927. — Lei 480.
LEPAGE-nál Kolozsvár.
SZÍNHÁZ - MŰVESZET

A kolozsvári román opera heti műsora
Szerda: Bohémak (Betre Raicev felleptével).
Péntek: Szünet.
Szombat délután: Babatündér. A Tükör legendája.
Haláltánc (ballad).
Vasárnap: Troubadour (Sugár Frigyes felleptével).

MAGYAR SZÍNHÁZ

A színházi iroda közleményei.

Dolly. A tavalyi évad a negysikerű újdonsága keiden este ismét színre került. Ez lesz immár a Dollynak a 22. ik előadása s előreláthatólag hamarosan el fogja érni első jubileumát. Gyönyörű muzsikája és szép táncai egészen bizonyos, hogy most sem fogják eltöreszteni hatásukat.

Bellehemes játék és fősvény. Művészi szempontból igen értékes lesz a sardai est. Ugyanis egy előadás keretében kerül színi Szentimrei Kovács Jenőnek Bellehemes játék című gyönyörű meséjé darabja. A második darab Molière Fősvénye, melyet évak óta nem adtak Kolozsvárott. Mostani előadása az újdonság ígérelével fog hatni annál is inkább, mert teljesen új betanulással és új szereposztással fog színrekerülni.

Csütörtökön este Zahler Magda táncművésznő bucsufelépése. A közönség nagyrészenek a hájára Zahler Magda csütörtökön este még egyszer fellép. Ez lesz egyúttal a bucsuestje, mert azután a szerződése értelmében nyugat minden világvárosában kell csillogtatnia ragyogó táncművészetét. A Zahler-est 8 kor kezdődik és rendes helyárrakkal, rendes bérletfolyamban lesz megtartva.

Hőfélére és a hét törpe gyermekelőadás. Pénteken délután 4 órai kezdéssel egy vidám, tanulmányos és szórakoztató gyermekdarabot vett műsorába a színház. A színház célja az, hogy a szülőknél módosult és alkalmas nyújtson arra, hogy addig, amíg a kisgyermek a színházban gondtalanul szórakozhat, azalatt odahaza nyugodtan elkészülhesse a szent estére.

Heti műsor

Kedd: Dolly (Operettújdonság, 22. adás, Neményivel, Ithással. Napibérlet 32 sz. B. Sorozatszám 194.)
Szerda: I. Bellehemes játék. (Újdonság, először. II. A fősvény. Molière reprints. Új szereposztással és új betanulással. Premierbérlet 34 szám. Sorozat 195.)
Csütörtök 8 kor: Zahler Magda táncművésznő fellépése egész estés betöltő műsorral. (Klasszikus és modern táncok. Napibérlet 33. sz. A. Sorozat 196.)
Csütörtök fél 10-kor: A sötétség hatalma (Román nyelvű előadás. Ana Luca társulata. Sorozatszám 197.)
Péntek 4-kor: Hőfélére és a hét törpe. (Gyermekelőadás, ipen első helyárrakkal. Sorozatszám 198.)
Péntek este nincs előadás.

Kereskedők figyelmébe!

Fizetéképtelen, valamint csődbejutott kereskedők **kiengyeltetését**, moratóriumok kérésztülvételét elvállalom. Irodám 25 éve áll fenn, megfelelő elábrangu bel- és külföldi összeköttetésekkel vannak. Ügyek átvételére sürgőny megbízásra költségmegtérítés ellenében jövök. SOMOGYI MIKSA kereskedelmi ügynökség Cluj, Calea Traian 15. Telef. 3 34.

„SONDERLING“

a legcsinosabb és legkényelmesebb haszfűzők, melltartók és **salonja** bevezette a női és férfi gumifűzők fehérneműk divatlap szerinti készítését, ahol mindezek a legújtanosabb ábrában készülnek. Cluj, Calea Reg. Ferd. 3.

KÖZGAZDASÁG

Románia is csatlakozott az európai vaskartellhez

A romániai piacon folyik Csehszlovákia és Lengyelország vasiparának életbaltaharc. Megszilárdultak a vasárak

(Cluj-Kolozsvár, december 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Európa gazdasági életének általános érdeklődése mellett értek véget Párisban a nemzetközi nyeresóelőtrószat kartell tárgyalásai, amelyek lefolyásáról az Uj Kelet állandóan beszámolt olvasóinak. Ezek a tárgyalások, mint ismeretes, azon eredményre vezettek, hogy az eredetileg Németország, Belgium, Franciaország, Luxemburg és a Saarvidék asólműveinek tömörüléséből álló kartell kibővült Csehszlovákia, Magyarország és Ausztria vasipari vállalataival. Újabb értesüléseink szerint azonban Románia is csatlakozott a nemzetközi asóelőtrószathoz és

a párisi tárgyalásokon Romániát dr. Georg Günther, az ausztriai Berg- und Hüttenwerksgesellschaft elnöke, a Resica igazgatósági tagja képviselte.

Tudvalevő ugyanis, hogy a párisi tárgyalásokon nagyon fontos kérdések kerültek szónyegre, amelyek elsősorban Romániát érintik. Ilyen kérdés volt például Lengyelország távolmaradása, amely Csehszlovákia ellen irányult. A két állam vasipara ugyanis már régóta elkeseredett harcot vív egymással a balkáni, különösen pedig a romániai piac hegemóniájáért. Erre vonatkozólag az ország egyik legnagyobb vasipari vállalatának vezetőjétől a következő érdekes információt kaptuk:

— Régebben az volt a helyzet, hogy a romániai vasipar nem volt homogén. Erdély a közép-európai, ugynevezett Siemens-Marni cseh-lengyel vasat fogyasztotta, amely minőségileg jobb a belga és francia gyártmányu Thoma-vasnál, ami a régióban volt bevezetve. A két piac közötti diszparitást az áru minősége kiegyenlítözte.

Ezt a kialakult nyugalmi állapotot váratlanul felborította a lengyel vas fellépése, amellyel addig senki sem számított. A lengyel vasművek ugyanis az év elején szindikátusba tömörültek, és az importvámokkal biztosították megüknek a külföldi árszintet, ami által annyira foglalkoztatva voltak, hogy intenzív importra rendezkedhettek be. Emellett az állam óriási megrendeléseket és hűltő exportprémiumokat adott, továbbá szállítási és más kedvezményeket a gyáraknak, amelyek így termelési áron alul is tudták gyártmányukat elhelyezni Bukovinában és Moldovában, ahol lezárították az addigi árszintet. Így azután felborult a romániai piac egyenlősége és amikor már Galacban is olcsóbbak tudtak lenni, összekötözköztetésbe kerültek az ugyanezen területre terjedő cseh vasiparral.

— Ez év áprilisában, májusában, amikor a lengyel vas először jelent meg a román piacon, már folytak a nemzetközi vaskartell-tár-

gyalások. A lengyelek akkor már hajlandók voltak a trószathoz csatlakozni, de nem a tavalyi termelésük kvótájával, hanem az követelték, hogy a termelési árú megállapításánál Lengyelország az idej, esetleg jövővi felfokozott termelési kvótával részesedjék a kartellben. Ezzel a taktikával

arra számítottak a lengyelek, hogy amennyiben feltételeiket nem fogadják el, ók szabadkézből nagyobb eladásokat tudnak elérni, vagyis nagyobb piacot hódíthatnak el a jelenlegi exportállamoktól;

vagy pedig a békés megegyezés érdekében minden túlsótt követelésüket elfogadják. A jelenlegi kartell ugyanis az európai asótermelés 7 272 százalékat képviseli, amelynek Lengyelország legjobb esetben is csak öt százalékát kaphatná meg, de ha a lengyelek az asótermelésnek legalább még 1 százalékát megkapják, ami a kartell szempontjából nem sokat jelent, ezzel olyan termelési többletet biztosítottak maguknak, amely megszilárdítaná jelenlegi pozíciójukat. Csehszlovákia ellenállásán Lengyelországnak az a törekvése azonban még a december 5 én Bécében tartott konferencián meghusult és ezért maradt el Lengyelország csatlakozása a nemzetközi kartellhez.

— Lengyelország távolmaradásával nyíltan kitört a harc a lengyel és a cseh vasipar között, ennek a harcnak színtere Románia. A lengyelek hihetetlen erőfeszítéseket folytatják a bázisért, amire jellemző, hogy például a rudvasat 60 cseh koronáért adják, hoiott az ócskavasért megük is 50 cseh koronát fizetnek.

Ez a harc természetesen pusztulással fenyegeti a belföldi piacot, amely attól függ, hogy ki hajlandó a versenyzők közül nagyobb áldozatokra.

A piacon emiatt nincs szállár tendencia, a keresedelem telj sen tájékozatlan, mert egyik cég nem tudja roha, hogy a másik nem-e tudja olcsóbban beszerezni ugyanazt az árut. Minden reményünk az, hogy a lengyelek nem fogják sokáig folytatni ezt a háborúskodást, mert a harcban a németek is erősen érdekelve vannak és minden eszközzel igyekezni fognak Lengyelországot is bevonni a kartellba.

— A kartell megalakulásának első határoított lépése az volt, hogy újabb intézkedésig 4 százalékkal csökkentette a termelést. Ennek következtében a világpiaci árak, amelyek a téli beálltával, amikor csak az ipar fogyaszt, de az építkezés szünetel, kissé elnyughattak, a héten megszilárdultak.

Tőzsde

A piac váratlanul lanyha, tartózkodó kereslet és kínálat mellett alig volt üzletkötés.

Devizák	Valutapiac 1926 december 20 (Rador)								
	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	New York
		nyitás	zárlat						
Zürich	3680—3687	—	—	482	3700	18810	13687	652 ³ / ₄	198335
New York ..	189—193	517 ¹ / ₄	517 ¹ / ₈	2494	191	71410	70870	3376 ¹ / ₂	—
London	925—930	2509 ¹ / ₄	2509 ¹ / ₄	121	925	8484 ¹ / ₄	843270	16375	43512
Páris	770—780	2072 ¹ / ₂	2072 ¹ / ₂	—	765	2864	2845	135 ³ / ₈	400
Milano	870—880	2307 ¹ / ₂	2307 ¹ / ₂	111 ¹ / ₂	830	3208	3181	151 ³ / ₈	448
Prága	564—568	1532 ¹ / ₂	1532 ¹ / ₂	—	570	2115	209620	—	296 ¹ / ₂
Budapest ..	370—375	7280	7260	—	2680	—	9916	478 ¹ / ₈	—
Belgrád	—	912 ¹ / ₂	912 ¹ / ₂	—	340	1260	1248 ¹ / ₂	5955	176 ³ / ₈
Bukarest ..	—	265	265	1300	—	374	371 ¹ / ₂	1780	51 ³ / ₈
Varsó	—	57	57 ¹ / ₂	—	—	7980	78 ¹ / ₂	375	—
Bécs	2670—2690	7300	7300	—	2690	10085	—	477 ³ / ₈	—
Berlin	4550—4580	12308	12310	—	4590	17061	16888	803 ¹ / ₂	—

Száz lel árfolyama: Zürich (utó) 261¹/₄, Páris 1300, Budapest 37400, Bécs 87150, Prága 1780

